

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวจีนกับชุมชนชาวมุสลิมในจังหวัดปัตตานี:
กรณีศึกษาสุสานลิ้มกอเหนี่ยว พ.ศ.2501 - 2533

นางสาวนันทิยา พิมพ์ศิริผล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543
ISBN 974-13-0562-1
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE RELATIONSHIP BETWEEN CHINESE AND MUSLIM COMMUNITIES IN
PATTANI PROVINCE: A CASE STUDY OF THE LIM KUN YEW TOMB, 1958 – 1990**

Miss Nunthiya Phimonsiripol

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in History

Department of History

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-0562-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวจีนกับชุมชนชาวมุสลิมใน
จังหวัดปัตตานี: กรณีศึกษาสุสานลี้มกอเหนี่ยว พ.ศ. 2501 - 2533

โดย

นางสาวนนทยา พิมพ์ศิริผล

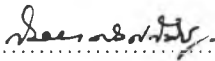
ภาควิชา

ประวัติศาสตร์

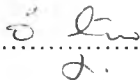
อาจารย์ที่ปรึกษา

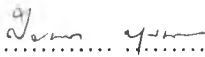
ศาสตราจารย์ ดร. ปิยนาด บุนนาค

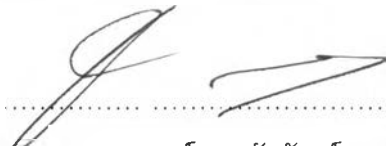
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ดิงศภักดิ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. ศิริวัต ณ บ่อมเพชร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. ปิยนาด บุนนาค)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา)

นันทิยา พิมพ์ศิริผล: ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวจีนกับชุมชนชาวมุสลิมในจังหวัด
ปัตตานี: กรณีศึกษาสุสานลี้มกอเหนี่ยว พ.ศ. 2501-2533 (THE RELATIONSHIP
BETWEEN CHINESE AND MUSLIM COMMUNITIES IN PATTANI PROVINCE:
A CASE STUDY OF THE LIM KUN YEW TOMB, 1958-1990)
อ. ที่ปรึกษา ศ.ดร.ปิยนาด บุนนาค, 189 หน้า. ISBN 974-13-0562-1

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวจีนกับชุมชนชาวมุสลิมในจังหวัดปัตตานี โดยมองผ่านการพิจารณาสุสานลี้มกอเหนี่ยวซึ่งเป็นภาพตัวแทนของอัตลักษณ์จีนที่มีต่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชาวจีนกับชาวมุสลิม และความสัมพันธ์ของชุมชนทั้งสองที่มีต่อกัน รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลที่มีต่อสุสานลี้มกอเหนี่ยวอันมีมัสยิดกรือเซะเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของชุมชนทั้งสอง

ปัตตานีในอดีตเป็นเมืองท่าทางการค้าที่สำคัญของอาณาจักรลังกาสุกะ จึงทำให้มีผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในปัตตานีเป็นจำนวนมาก ชาวจีนและชาวมุสลิมเป็นสองชุมชนที่อาศัยอยู่ในปัตตานี มีตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบันว่า ลี้มโตะเคี่ยมเป็นชาวจีนที่เดินทางมาในปัตตานีและได้แต่งงานกับสตรีชาวมุสลิม เปลี่ยนศาสนาเป็นศาสนาอิสลาม และได้อาสาเข้าเมืองสร้างมัสยิดกรือเซะ ประจวบกับลี้มกอเหนี่ยวน้องสาวได้เดินทางมาตามให้กลับเมืองจีน ลี้มโตะเคี่ยมไม่ยอมกลับจึงทำให้ลี้มกอเหนี่ยวฆ่าตัวตาย โดยนางได้สาปแช่งไม่ให้ลี้มโตะเคี่ยมสร้างมัสยิดได้สำเร็จ ลี้มโตะเคี่ยมได้สร้างสุสานให้กับลี้มกอเหนี่ยว ปรากฏต่อมาว่าสุสานลี้มกอเหนี่ยวได้เป็นภาพตัวแทนของความสัมพันธเชิงอำนาจระหว่างชุมชนชาวจีนกับชุมชนชาวมุสลิมในสายตาของชาวจีนมาตลอด เนื่องจากชาวจีนต้องการรักษาอัตลักษณ์จีนของตนไว้เมื่อเป็นชนกลุ่มน้อยในชุมชน จึงต้องสร้างความมั่นคงในจิตใจของตนขึ้น อย่างไรก็ตาม ชาวจีนได้ปรับตัวในการอยู่ร่วมกับชาวมุสลิมได้ แต่เมื่อมีนโยบายของรัฐเกี่ยวกับโบราณสถานและการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาเกี่ยวข้อง ทำให้ชาวมุสลิมไม่พอใจและก่อการประท้วงขึ้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนทั้งสองในปัตตานี

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิติศ..... นันทิยา พิมพ์ศิริผล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ปิยนาด บุนนาค
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4080141022 : MAJOR HISTORY

KEY WORD : RELATIONSHIP/CHINESE AND MUSLIM COMMUNITIES/PATTANI/LIM KUN YEW TOMB

NUNTHIYA PHIMONSIRIPOL: THE RELATIONSHIP BETWEEN CHINESE AND MUSLIM COMMUNITIES IN PATTANI PROVINCE: A CASE STUDY OF THE LIM KUN YEW TOMB, 1958-1990. THESIS ADVISOR: PROFESSOR PIYANART BUNNAG,Ph.D. 189 pp. ISBN 974-13-0562-1.

This thesis aims to study the relationship between the Chinese and Muslim communities in Pattani province, by regarding the Lim Kun Yew Tomb as a symbol of Chinese identity in analysing the various aspects of the relationship between the Chinese and the Muslims, including government policy towards the Lim Kun Yew Tomb and the Kruze Mosque and its impact on that relationship.

Pattani was an important port of the Langkasuka Kingdom, attracting many people to settle there. Chinese and Muslims formed two of the communities in Pattani. According to legend, Lim Tho Khiam was a Chinese who travelled to Pattani and married a Muslim woman, converting to Islam. He volunteered to build the Kruze Mosque for the ruler. His sister Lim Kun Yew came from China to persuade him to return home, but he refuses, causing Lim Kun Yew to commit suicide. Before dying she put a curses on the mosque, willing that it remain unfinished. Lim Tho Khiam built a tomb for his sister, which later became a symbol of the power relationship between the Chinese and the Muslim communities, from the Chinese point of view. This was because the Chinese wished to maintain their identity as a minority group within the larger community, and needed to build up self-confidence. The Chinese were able, however, to coexist with the Malay Muslims. But when the Thai government's policy on tourism and ancient monuments was put into practice in Pattani, it caused dissatisfaction among the Muslims, resulting in protests. The result of the government's policy did not, however, cause any violent conflicts between the Chinese and Muslim communities in Pattani.

Department   History

Field of study   History

Academic year   2000

Student's signature.....*Nunthiya Phimonsiripol*.....

Advisor's signature.....*Piyant Bunnag*.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วย ความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาก บุนนาค อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยเอาใจใส่ ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบ ขอบพระคุณต่อความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างสูง นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ธีรวัต ฌ ป้อมเพชร ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ที่สละเวลามาเป็นกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ซึ่งแนะประเด็นที่สำคัญ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อ ผู้เขียนเป็นอย่างมาก ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา ที่ให้คำแนะนำ ต่าง ๆ ในการเขียนและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอบพระคุณอาจารย์ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำต่าง ๆ ขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชา ประวัติศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความเมตตาและความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้เขียนมาตลอด รวมทั้งขอบพระคุณ อาจารย์รอง ศยามานนท์ ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ขอบคุณพี่สมพรที่คอยช่วยเหลือตลอดเวลาที่ศึกษาในช่วงปริญญาโท ขอบคุณพี่ประสิทธิ์ ที่คอยไต่ถามถึงความก้าวหน้าในการทำงาน ขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอบคุณมาก ๆ สำหรับเด็กที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือตลอดการทำวิทยานิพนธ์ฉบับ นี้ พี่เสย ให้คำแนะนำและพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์ พี่บี ให้ยืมคอมพิวเตอร์ ในช่วงเวลาวิกฤต พูและบี ให้กำลังใจตลอดการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ยู่ยและพี่เต๋ ช่วยเหลือ และแนะนำในด้านต่าง ๆ ตลอดมา พี่ดำ พี่แบร์ พี่เซ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกระหว่าง การเก็บข้อมูล พี่ทิพย์และพี่หนอย ให้ความช่วยเหลือในเวลาที่ต้องการ แบ่ง พี่ศักดิ์ ฝน จิน และพิม ที่คอยไต่ถามและให้ความช่วยเหลือมาตลอด ขอบคุณวุฒที่ให้กำลังใจ คอยเป็นเพื่อน และให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ เรื่อยมา

สุดท้ายขอบคุณในความรัก และความเสียสละของพ่อ แม่ นางสาว น้องสาวและน้อง ชาย ที่ทำให้ผู้เขียนได้รับความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 แนวคิดสำคัญของการศึกษา.....	6
1.5 นิยามศัพท์.....	7
1.6 วิธีดำเนินการศึกษา.....	7
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 ความเป็นมาของชุมชนชาวจีนกับชุมชนชาวมุสลิมในปัตตานี.....	9
2.1 สภาพสังคมและลักษณะทั่วไปของจังหวัดปัตตานี.....	9
2.2 ความสำคัญของปัตตานีในทางประวัติศาสตร์.....	13
2.3 กลุ่มชาติพันธุ์ในปัตตานี.....	23
2.4 การเข้ามาของศาสนาอิสลามและการเกิดชุมชนชาวมุสลิมในปัตตานี.....	26
2.5 การเข้ามาของคนจีนและการเกิดชุมชนชาวจีนในปัตตานี.....	31
3 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวจีนกับชาวมุสลิมในปัตตานี: ภาพสะท้อน จากสุสานลิ้มกอเหนี่ยว.....	42
3.1 ความหมายของสุสานกับภาพตัวแทนความเป็นจีน.....	43
3.2 ตำนานและสุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว: ประวัติศาสตร์หรืออำนาจเชิงสัญลักษณ์..	50

3.3	พิธีกรรมเกี่ยวกับสุสานลี้มกอเหนี่ยวในการสร้างความศรัทธาเชื่อมั่น และสำนึกของความเป็นจีน.....	85
3.4	ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวจีนกับชุมชนชาวมาเลย์มุสลิมผ่านสุสาน ลี้มกอเหนี่ยว.....	102
4	นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับสุสานลี้มกอเหนี่ยวและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนชาวจีนกับชุมชนชาวมาเลย์มุสลิม.....	115
4.1	นโยบายของรัฐบาลที่มีต่อบัตตานี.....	115
4.2	นโยบายของรัฐบาลต่อชาวมาเลย์มุสลิม.....	119
4.3	นโยบายของรัฐบาลต่อชนกลุ่มน้อยชาวจีน.....	129
4.4	นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานและการส่งเสริมการท่องเที่ยว ในปัตตานี.....	140
4.4.1	นโยบายในการขึ้นทะเบียนและทำนุบำรุงโบราณสถาน.....	140
4.4.2	นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาล.....	152
	- การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในจังหวัดปัตตานี.....	159
4.5	ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวจีนกับชาวมาเลย์มุสลิมซึ่งเป็นผลกระทบ จากนโยบายของรัฐบาล.....	167
5	บทสรุป.....	169
	รายการอ้างอิง.....	174
	ประวัติผู้เขียน.....	189

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แผนที่จังหวัดปัตตานี.....	11
2 แผนที่เขตเทศบาลเมืองปัตตานี.....	12
3 แผนที่แสดงที่ตั้งของเมืองปัตตานีที่กรือเซะ-บานา ในพุทธศตวรรษที่ 21-23.....	33
4 แผนผังแสดงบริเวณวังปัตตานีและสถานที่สำคัญ ในพุทธศตวรรษที่ 21-23.....	34
5 แผนผังหมู่บ้านคนจีน.....	35
6 แผนที่เส้นทางของขบวนแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว.....	89
7 แผนที่มณฑลปัตตานี.....	118
8 ภาพมัสยิดกรือเซะ 1 กันยายน 2510.....	143
9 แผนผังกำหนดของเขตโบราณสถานมัสยิดกรือเซะ.....	145
10 ภาพมัสยิดกรือเซะ 22 กันยายน 2521.....	147
11 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดปัตตานี.....	160